

УДК 81'373.612:811.11

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-5>

Христина ДУДОК

аспірантка кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університецька 1, м. Львів, Україна, 79000

ORCID: 0000-0001-5588-9538

Бібліографічний опис статті: Дудок, Х. (2022). Особливості функціонування неологізмів в англійській терміносистемі мобільний зв'язок. *Актуальні питання іноземної філології*, 16, 33–37, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-5>

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ МОБІЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Стаття присвячена дослідженню способів творення неологізмів мобільний зв'язок у сучасній англійській мові. Об'єктом дослідження є неологізми у сучасній англійській мові, а предметом їх структура, семантика та функціонування у терміносистемі мобільний зв'язок. Неологізм, трактується як слово, що за єдністю форми і змісту порівняно з існуючими в словниковому складі мовними одиницями є новим і входить у використання в мові, тобто лексична одиниця, що сприймається як нова протягом деякого часу більшістю членів певної комунікативної спільноти. Доведено, що основу корпусу неологізмів склали лексеми на позначення людей як користувачів пристроїв комунікації, феноменів, які виникли у цій сфері, та процесів, які можна виконувати за допомогою пристроїв. Розглянуто такі регулярні словотвірні процеси як: конверсія, афіксація, компресія, тощо. Досліджувані неологізми поділено на кілька семантичних груп лексичні одиниці, що означають поняття пов'язані з мобільними телефонами та роботою на комп'ютерах, запозичення – як елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція та ін.), які було перенесено з однієї мови до іншої в результаті мовних контактів, семантичні неологізми, які набули нового відтінку значення у терміносистемі мобільний зв'язок – інформаційні неологізми, які виконують у мові виключно номінативну функцію, позначаючи поняття, словотвірні моделі. Серед найпродуктивніших способів виокремлено словотвірні моделі словоскладання, конверсію, скорочення, телескопію, тощо. Зроблено висновок про те, що для належного розуміння суті неологізму необхідно знати його морфологічну будову, семантичні особливості, що відрізняють його від загальноживаних слів та особливості контекстуального функціонування. Перспектива подальших досліджень вбачається у перманентному розвитку сфери мобільних технологій, появи у ній все більшої кількості неологізмів, які потребують нових наукових розвідок.

Ключові слова: терміносистема мобільний зв'язок, неологізм, словотвірні процеси, семантичні групи неологізмів, морфологічна будова, конверсія, телескопія, інваріант, смисли.

Khrystyna DUDOK

Postgraduate student of the Department of Foreign Languages for Humanities, The L'viv Ivan Franko National University, Universitetska str. 1, L'viv, Ukraine 79000

ORCID: 0000-0001-5588-9538

To cite this article: Dudok, Kh. (2022). Osoblyvosti funktsionuvannia neolohizmiv v anhliiskii terminosystemi mobilnyi zviazok [Features of the functioning of neologisms in the English terminology of mobile communication]. *Current Issues of Foreign Philology*, 16, 33–37, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-5>

FEATURES OF THE FUNCTIONING OF NEOLOGISMS IN THE ENGLISH TERMINOLOGY OF MOBILE COMMUNICATION

The article is devoted to the study of ways creating mobile communication neologisms in modern English. The object of research is neologisms in modern English, and the subject is their structure, semantics and functioning in the terminology of mobile communication. Neologism, defined as a word which is new in terms of form unity and content compared to existing linguistic units in the vocabulary and is used in speech, i. e. a lexical unit, perceived as new for some time by most members of a certain communicative community. It has been proven that the basis of the neologisms corpus was taken to denote people as users of communication devices, phenomena that have arisen in this area, and processes that can be performed with the help of devices. Such regular word-formation processes as: conversion, affixation, compression,

abbreviation and the like are considered. The studied neologisms are divided into several semantic groups of lexical units denoting concepts related to mobile phones and work on computers, borrowing – as an element of a foreign language (word, morpheme, syntactic construction, etc.), which were transferred from one language to another as a result of language contacts, semantic neologisms, which have acquired a new sense of meaning in the terminology of mobile communication, information neologisms, which perform in language exclusively nominative function, nominating the concept, word-formation models, among the most ways are word formation, conversation, abbreviations, telescope, and the like. It is concluded that a proper understanding of the essence of the neologism requires knowledge of its morphological structure, semantic features that distinguish it from common words and features of contextual functioning. The prospect of further research is presented in the permanent development in the field of mobile technologies, the emergence of an increasing number of neologisms that will need new research.

Key words: *mobile communication terminology, neologism, word formation processes, semantic groups of neologisms, morphological structure, conversion, telescope, invariant, senses.*

Актуальність проблеми. Проблема інноваційних процесів у лексиці сучасної англійської мови є доволі актуальною, оскільки англійська мова, як провідна у світі, переживає «неологічний бум». Величезна кількість нових слів та необхідність їх фіксування та кодифікація зумовили створення особливої галузі лексикології – неології – науки про неологізми. Серед проблем та завдань неології виокремлюємо такі: виявлення нових слів – термінів мобільного зв'язку та правильне тлумачення їх значення, формулювання нових тенденцій розвитку мови на основі нових мовних одиниць, визначення способів їх утворення (Дзюбіна, 2016, с. 206). Однак, навіть у найґрунтовніших дослідженнях з неології відсутній структурний та лексико-семантичний аналіз неологізмів, досліджуваної сфери мобільного зв'язку зокрема. Аналіз нової лексики дозволяє говорити про зміну як концептуальної картини світу, так і лексичної (мовної) картини, про ті нові фрагменти суспільного досвіду, які потребують лексичної фіксації, а також про прагматичні фактори, які впливають на створення та використання нових одиниць.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У витоків дослідження сучасної неологічної лексики є наукові розвідки: Заботкіної В. І., Зацного Ю. А., Левицького А. Е., Arnold I. V., К. Хеллер, Д. Херберг та інших. Проблеми визначення терміну «неологізм» присвячені наукові студії: Х. Бусмана, Ю. Карабана, В. Комісарова, Е. Сорокіної, М. Степанова, Р. Фішера та інших. Шляхи виникнення і функціонування неологічних лексем розглядалися в дослідженнях мовознавців: О. Дзюбіної, С. Новікової, П. Жильбер, А. Зеленька та інших.

Мета дослідження. Дослідити способи творення неологізмів терміносистеми мобільний зв'язок у сучасній англійській мові. З розвитком технологій мобільного зв'язку з'являються нові

види обладнання, процеси, явища тощо. Відтак, виникає потреба у їх номінації, що супроводжується появою нових слів, які поповнюють словниковий фонд сучасної англійської мови (Заботкіна, 2002, с. 168). Поява нової лексики пов'язаної з інноваціями у галузі мобільного зв'язку є на сьогодні мало вивченою і недостатньо систематизованою, що формує ціль окресленої статті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Неологічна картина світу відзеркалює навколишню дійсність, охоплює нові явища та поняття. Оновлення світу спонукає до виникнення лексичних засобів відображення мінливості буття у мові, що спричиняє нове мовне членування світу, відображене в категоризації неологічної картини світу. У наш час англійська мова частіше «експортує» слова в інші мови радше ніж «приймає» їх. Це пов'язано з тим, що англійська мова набула статусу *Lingua franca* (мова спілкування) ХХ сторіччя. Процес утворення нових слів відображає у мові потреби суспільства у вираженні нових понять, які є своєрідним продуктом розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин тощо (Зацний, 2001, с. 252).

Проте, необхідно чимало часу, щоб нові слова перманентно закріпились у мові, а їх вживання стало зрозумілим кожному користувачеві.

Загальновідомо, що термін «неологізм» – позначає нове слово (стійке сполучення слів), за формою або за змістом, тобто неологізмом називаємо новостворений термін, авторське слово або фраза, що перебуває у процесі входження у загальний узус, тобто ще не включені до державного стандарту реєстрації та загальноновживаної мови. Фактично неологізмами є ті слова, котрі утворюються за прикладами вже існуючих у мовній системі одиниць (Arnold, 1986, 296 p.). Особливо велика кількість нових

лексичних одиниць з'явилась останнім часом у зв'язку з розвитком комп'ютерної техніки та появою сучасних мобільних гаджетів.

Головне завдання дослідження полягає у тому щоб з'ясувати яким чином термін із властивим йому інваріантним компонентом може набувати різних контекстуальних смислів, виявити іманентні ознаки, які є комунікативно-релевантними, що забезпечують функційні можливості терміна у фаховій реалізації, тобто простежити семну структуру терміна у лексикографічних джерелах і наносити мисли у спеціальних текстах та науковому мовленні (Зеленько, 2004, с. 252). Із вище викладеного випливає, що в основі відносин між семантичним інваріантом і його змінними компонентами діють процеси узагальнення та диференціації, що призводить до семантичної варіативності терміна сфери мобільного зв'язку.

Тому, цілком обґрунтовуємо на користь цієї ідеї тезу, що слово-термін володіє інваріантним стрижнем, який є незмінним, іманентним у численних мовленнєвих актах та спеціальних текстах. За нашим розумінням, семантичний інваріант – це обмежений набір комунікативно-релевантних ознак вихідного поняття, закріпленого за словом, які виконують смислорозмежувальні функції семантико-диференційної ознаки. У різні одиниці актуалізації слова ці ознаки диференціюють його від інших тотожних понять того самого класу породжуючи кожного разу інші смисли вживання слова, як от: *chat* – чат, одночасно розмова декількох абонентів через мережу, діалог в текстовому режимі; *спів птахів*, тощо (7).

Вважаємо, що у процесі дослідження сутності значення на підставі узагальнених формул, контекстів важливо виявити наявний семантичний стрижень у вигляді архісеми, узагальненої ознаки (Левицький, 2005, с. 16–21). Застосування методики «значення – смисл» є спробою відмежувати стабільні інваріантні компоненти у системі мови від змінних екстралінгвістичних понять, які позначаються інваріантним значенням у кожному одиницю актуалізації.

З опертям на такі продуктивні словотвірні процеси як: *конверсія*, *афіксація*, *компресія*, *аббревіатура*, тощо неологізми субмови мобільного зв'язку, поділяємо на кілька семантичних груп.

– лексичні одиниці, що означають поняття пов'язані з мобільними телефонами та роботою на комп'ютерах, наприклад: *trouble-shoot* – *знищити частину даних у пам'яті комп'ютера*. Зазначимо, що поява лексичних неологізмів пов'язана, передусім з потребою називання реалій, які раніше не існували: *smartphone* – *смартфон*, *laptop* – *лентон*, *gigabite* – *гігабайт*, *driver* – *драйвер* та ін. (10);

– запозичення – як елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція та ін.), які перенесено з однієї мови до іншої у результаті мовних взаємовпливів, а також сам процес контактування мов, тобто переходу елементів однієї мови до іншої. Шляхом запозичення потреби номінації термінних понять найчастіше задовольнялися тоді, коли виникала необхідність відобразити реалії науково-технічного процесу суспільства, чи наукові досягнення тієї чи іншої держави (Новікова, 2017, с. 97–102);

– заслуговують уваги, так звані, семантичні неологізми, раніше відомі слова, які набули нового смислового значення. Прикладом такого неологізму є загальноновживане слово *макінтош*: «*пальто або плащ із прогумованої тканини*», яке в англійській терміносистемі мобільний зв'язок набуло спеціалізованого значення: «*комп'ютер фірми Apple Computer, не сумісний з IBM*»; *bubble memory* – *a solid-state memory capable of storing large amounts of information in an extremely small area* (Hornby, 2003).

Інтенсивне впровадження мобільних та комп'ютерних технологій у життя сучасного суспільства зумовили створення *інформаційних неологізмів*, які виконують у мові виключно номінативну функцію, називаючи поняття, як от: *cyber squatter* – *киберсквотер* – *людина, яка перепродає доменні адреси*; *hosting* – *хостинг* – *послуга з надання дискового простору для фізичного розміщення інформації на сервері, що постійно перебуває в мережі*; *copy past* – *копіпаст* – *використання шляхом механічного копіювання інформації з чужих веб-ресурсів на своїх веб-сторінках тощо* (10).

Зазначимо, що у сфері інформаційних технологій значна кількість термінів утворено шляхом телескопії, як доволі продуктивного способу, так *netiquette* походить від накладення двох слів *network* – *мережа* і *etiquette* – *етикет* – *правила, які прийняті у спілкуванні*

в мережі, *Webinar* утворене від *web* – мережа і *seminar* – семінар, що сукупно позначає семінар, який проходить у мережі, без присутності людей. Інші яскраві приклади – *netizen*, що походить від *network* – мережа і *citizen* – громадянин, тобто позначає людину, яка проводить більшу частину часу в інтернеті, або *Infomania* – злиття слів *information* – інформація і *mania* – манія, що передає значення постійної перевірки соціальних повідомлень (7).

Щодо словотвірної афіксації, яка виступає словотвірним способом слів неологізмів сучасної англійської терміносистеми мобільний зв'язок, то вона сприяла появі низки численних термінів, як от *e-quaintance* – позначає знайомого, з яким спілкуються тільки по інтернету чи мобільному телефону, а не в реальному житті. Слово походить від *acquaintance* – знайомство з приєднанням початкового *e-*, яке є скороченим варіантом від *electronic*. Аналогічно утворені слова *e-ticket* – електронний квиток, *e-wallet* – електронний гаманець, *e-business* купівля та продаж речей або послуг через інтернет, *e-learning* – онлайн навчання та багато інших (Hornby, 2003).

Таким чином, вважаємо, що неологізм це слово, яке за єдністю форми і змісту, у порівнянні із вже існуючими в словниковому складі мовними одиницями, є новим і входить у використання носія мови, тобто лексична одиниця, що сприймається як нова протягом деякого часу більшістю членів певної комунікативної спільноти. Це означає, що мова йде про зміни, які вже протягом певного часу є помітними в словниковому складі, але більшістю учасників мовної комунікації сприймаються як нові.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Загальноживана та спеціальна лексика, як мобільний пласт мови, найчутливіше реагує на усі зміни в науково-технічній, соціальній, культурній та інших сферах носія мови, що спричиняє появу у сучасній англійській мові величезної кількості неологізмів. Судячи з огляди теоретичних джерел, наукових досліджень присвячених феномену новоутворень на сьогодні в лінгвістиці немає одностайної думки щодо визначення терміну неологізм. З одного боку, під новоутвореннями розуміємо слова або сполучення, які з'явилися у мові, як нові значення уже існуючого слова, або запозичення з іншої мови.

Нові слова, що з'являються у результаті дії внутрішніх чинників мовного розвитку, також пов'язані з дією внутрішніх законів мови – закону аналогії, закону мовної економії, тенденції до однотипності. Тут, доходимо висновку, що заради належного розуміння суті неологізму необхідно знати не лише його морфологічну будову, семантичні особливості, що відрізняють його від загальноживаних слів, а також його конотацію, особливості контекстуального функціонування. Як засвідчує аналізований емпіричний матеріал статті, в основі творення неологізмів сфери мобільного зв'язку сучасної англійській мові задіяні різні словотвірні способи.

В якості підсумку, зазначимо, що дериваційний потенціал загальноживаного слова ілюструє здатність продукувати неологізми досліджуваної сфери мобільного зв'язку переважна більшість яких репрезентована двокомпонентними іменниковими словосполученнями. Дослідження семантичних особливостей неологізмів терміносистеми сучасної англійської мови дає підстави стверджувати, що основу корпусу неологізмів склали неологічні терміни утворення на позначення людей як користувачів пристроїв комунікації, феноменів, які виникли у цій сфері, та процесів, які можна виконувати за допомогою пристроїв.

Вагому групу становлять неологізми з семантичним полем «соцмережа», як явище мобільної комунікації. Також, досліджуваний матеріал уможливив виокремити не менш важливі групи неологізмів: назви пристроїв та їх типів; явища, пов'язані з пристроями; програми та додатки; фізичні, психологічні та ментальні проблеми, що виникають унаслідок надлишкового користування мобільними телефонами; комплектуючі та запчастини мобільних телефонів; додаткові пристрої та аксесуари для поліпшення роботи з мобільними телефонами.

Таким чином, напрашується висновок про те, що специфіка формування кожного неологічного семантичного угруповання пов'язана з використанням окремої неолексеми, яка власне ускладнює її виокремлення та співвіднесеність до певної групи. Отже, неологізми сфери мобільного зв'язку сповна експлікують актуальний стан фахової лексики, а неологічна база, яка сформувалася за останні десятиріччя, дає можливість осмислення термінотвір-

них процесів та механізмів сфери мобільного зв'язку. Враховуючи той факт, що сфера мобільних технологій перманентно розвивається, а разом з нею з'являються усе більше неоло-

гізмів, то саме ця галузь науки і техніки потребує у перспективі подальшого лінгвістичного дослідження у площині її когнітивного та прагмалінгвістичного аспектів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дзюбіна О. І. Структура, семантика та прагматика сленгових неологізмів соціальних мереж twitter та facebook (на матеріалі англійської мови). Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Львів, 2016. 206 с.
2. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка. Москва, 2002. 168 с.
3. Зацний Ю. А. Збагачення словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя : ЗДУ, 2001. 243 с.
4. Зеленько А. С. Проблеми семасіології у філософсько-психологічному осмисленні : монографія. *Алма-матер*. Луганськ, 2004. 252 с.
5. Левицький А. Е. Актуальні проблеми розвитку неології (на матеріалі сучасної англійської мови). *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2005. № 23. С. 16–21.
6. Новікова Є. Б. Неологізм, okazіоналізм, потенційне слово: проблеми розмежування. *Лінгвістичні дослідження*. 2017. Вип. 45. С. 97–102.
7. The Oxford Dictionary of New Words / Elisabeth Knowles, Julia Elliot. – Oxford University Press, 1997. – 357 p.
8. Arnold I. V. The English Word. Moscow, 1986. 296 p.
9. Hornby A. S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. *Oxford: University Press*, 2003.
10. The Oxford Dictionary of New Words. Oxford. New York, 1997.

REFERENCES:

1. Dzyubina, O. I. (2016). *Struktura, semantika ta prahmatyka slenhovy neolohizmiv sotsialnykh merezh twitter ta facebook (na materialі anhlіiskoi movy) [Structure, semantics and pragmatics of slang neologisms social networks twitter and facebook (based on English)]*. Extended abstract of candidate's thesis. Lviv. [in English]
2. Zabolotkina, V. I. (2002). *Novaya leksyka sovremennoho anhlіyskoho yazuka. [New vocabulary of modern English]*. Moscow : High School. [in Russian]
3. Zatsny, Y. A. (2001). *Zbahachennia slovnykovoho skladu suchasnoi anhlіiskoi movy [Enrichment of modern English vocabulary]*. Zaporozhye : ZSU. [in Ukrainian]
4. Zelenko, A. C. (2004). *Zbahachennia slovnykovoho skladu suchasnoi anhlіiskoi movy [Problems of semasiology in philosophical and psychological comprehension: monograph]*. Luhansk : Alma Mater. [in Ukrainian]
5. Levitsky, A. E. (2005). *Zbahachennia slovnykovoho skladu suchasnoi anhlіiskoi movy [Actual problems of neology (on the material of modern English)]*. Shytomyr : "Visnyk". [in Ukrainian]
6. Novikova, E. B. (2017). *Zbahachennia slovnykovoho skladu suchasnoi anhlіiskoi movy [Neologism, occasionalism, potential word: problems Delimitation]*. Linguistic research. [in Ukrainian]
7. Elisabeth Knowles, Julia Elliot (1997). *The Oxford Dictionary of New Words*. Oxford University Press. [in English]
8. Arnold, I. V. (1986). *The English Word*. Moscow. [in English]
9. Hornby, A. S. (2003). *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. Oxford : University Press. [in English]
10. *The Oxford Dictionary of New Words*. (1997). Oxford. New York.